

Fællesskaber i ungdomslivet - og hvordan de forandrer sig

Niels Ulrik Sørensen og Maria Bruselius-Jensen
Center for Ungdomsforskning, Aalborg Universitet

AALBORG
UNIVERSITET

cefu

Center for
Ungdomsforskning

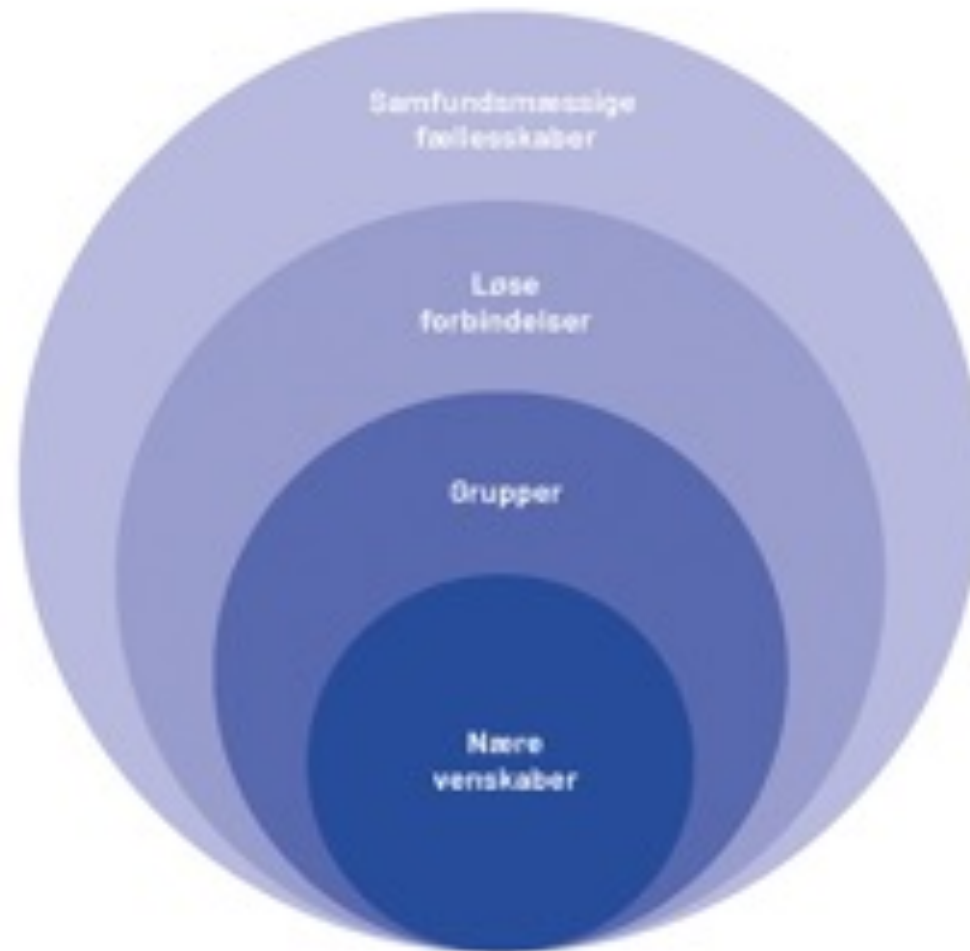
Studiet

- Indblik i ungdomslivets fællesskaber og hvornår gør ungefællesskaber godt og ondt?
- Kvalitative interviews med 67 unge. **Bred** gruppe af unge i alderen 14-19 år
- Derudover workshops med 43 unge og workshop med 45 professionelle

Fokus: fællesskabsformer

- Nuancere fænomenet ungefællesskaber
- Ikke nye tendenser, men fællesskabernes form og betydning formes af samtiden og livsstadiet.
- Formerne glider sammen - men står også adskilt

Samfundsmæssige fællesskaber

Amir: Ja, det er bare blandt unge, altså når man ligesom snakker om forskellige gymnasier: "Okay hvilket gymnasium går du så på?", så siger man måske....

Asma: Du går på Niels Brock, og jeg går på [gymnasium vest for København]

Amir: Jamen så bliver der snakket godt om Niels Brock, men ikke så godt om vores gymnasium.

Amira: Der bliver lavet stereotyper og sådan. Hvis du går på vores gymnasium, så er du bare en perker.

Amir: Ja, så er man bare en hård type, ikke?

Asma: En hård type, sådan rigtigt, og hvis du går på Niels Brock, så er du sådan rigtig fin og rig, ikke, fra Hellerup.

(Asma og Amir 16 år)

Teoretisk inspiration: store sociologiske tænkere, der beskriver fællesskaber som overordnede sociale kategorier, som skaber sammenhængskraft og opdelinger i samfundet (Yuval-Davies, Bourdieu, Dewey etc.)

Samfundsmæssige fællesskaber

Allerede i 1980 havde nogle danskere det svært med de 'fremmede'.
Chokoladefabrik i Sydhavnen. Foto Henrik Saxgren

- Store sociale kategorier, men afgørende for de unges egen og andres unges oplevelse af, hvem de er, og hvor de hører til
- Klasse, religion, race, køn, seksualitet, alder eller bopæl
- Ofte 'usynlige', mest tydelige for minoriteten
- Synliggøres i mødet med den anden
- **Skaber en grundlæggende plads og et basalt tilhørsforhold i ungdomslivet, men bidrager også til nogle grundlæggende opdelinger og uligheder, som er svære at røkke**

Løse forbindelser

Selvom jeg ikke rigtig kender dem, så kender de nogen, jeg kender. Men det kan også være, jeg syntes, de er lidt seje og følger dem [på Instagram], så der er lidt inspiration dér. Og tit er man jo også i de samme kredse. [...] Man støder lidt ind i hinanden nogle gange, men havde der ikke været for de sociale medier, havde man ikke genkendt hinanden. Ja det vildt fjollet, der er mange jeg følger – mange jeg syntes, jeg kender, men som jeg kun kender fra de sociale medier. Og så liker man jo hinandens billeder og sådan, så på den måde er der jo også lidt sådan en connection dér. (Marta 16 år)

Kultursociologiske beskrivelser af fællesskaber som uformelle og løse sociale relationer på tværs af og uden for institutionelle rammesætninger (Granowetter og Maffesoli)

Løse forbindelser

- Løse bekendtskaber mellem unge i ungdomskulturelle miljøer og netværk. Fx miljøet på gymnasiet, i bydelen, festsammenhænge, fankulturer eller stil. Meget digitale.
- Nemme at hægte sig på – svære at afkode og med stor synlighed af både vellykkede og 'fejlslagne' præstationer
- Kapital til fortættede grupper og nære venskaber
- **Omfanget er eksploderet, hvilket skaber mange muligheder for at træde ind på en ungdomskulturel scene, som bliver stadig større, men ikke alle mestrer**

Grupper

Jo mere tryk, du er i en vennegruppe, jo mere motiveret bliver man til både skolen, men også til at lave nogen private ting. Hvis man har en vennegruppe, og man fx skal til en julefrokost, så er jeg mere motiveret til at komme, fordi jeg ved, at jeg ikke kommer til at sidde helt alene. Fordi jeg ved, så kan jeg lige komme ind og snakke med en af de andre. Hvis de andre sidder i et hjørne, og man er midt mellem alle andre fra klassen, som jeg ikke rigtig snakker med, så kan jeg lige gå derhen og smalltalke lidt, lige have det hyggeligt. Så man bliver mere motiveret til både klassearrangementer, men også bare skolearbejde generelt af at have en gruppe. (Caroline 18 år.)

Et mikrosociologisk perspektiv på fællesskaber som en bærende social struktur i hverdagen, hvor man sammen skaber rutiner, sprog og stil (Lave & Wenger, Lalander og Johanson)

- Grupper fylder allermost! En bærende social struktur i hverdagens gøremål
- Skolearbejde, frokost, fest, shopping, chats, gaming... Man skal have en gruppe
- Ofte institutionelt rammesatte og tilknyttede
- Grupper er dynamiske, foranderlige og intenst arbejdskrævende. De er aktive hele tiden og kræver store investeringer og arbejde af ALLE unge
- **Grupper er en funktionel nødvendighed på mange af ungdomslivets arenaer! Derfor holder mange fast i grupper, også selvom de giver for meget og får for lidt igen**

Nære venskaber

Klassisk filosofiske og litterære idealer for stabile og nære fællesskaber mellem få personer, der indgår i reciproke relationer til hinanden (Aristoteles, Arent og Giddens)

Jeg var helt klart mere tryk dengang, før der ikke var sket alt det der, men jeg føler mig jo stadig tryk, men bare ikke lige så tryk med hende. Men jeg kan huske sidste sommer, så havde vi det virkelig sjovt. Vi cyklede ned til byen, og jeg kan huske, vi sådan nede på en gade, og cykelstien var så lille, og vi grinte, og vi havde det virkelig sjovt, og jeg kan huske, at vi kunne næsten ikke cykle, fordi vi grinede så meget. Det savner jeg, ja. (Maja 14 år)

- Det nære venskab er der, hvor man finder ro. Med dem er man tryk, har tillid og er tilgivende.
- De nære venner svæver over hverdagen trummerum – nærmest som en afkobling fra hverdagen og modvægt krav om acceleration og præstation
- De har din ryg og giver dig mod
- Man har ganske få helt nære venskaber – mange er langvarige
- Bliver meget let idealiseret og umulig at opnå
- **Bliver let idealiseret og kan skabe pres og oplevelser af mangelfuldhed**

Fællesskabsformer over tid

- Fællesskaber skal etableres og reetableres i skift og overgange
- Meget forskellige forudsætninger. Nogle akkumulerer i alle fællesskabsformer - andre oplever nedbrud i alle fællesskabsformer
- Det skaber forskellige fællesskabshistorikker som præger de unges fællesskabsdannelser
- Fællesskabsformene væver sig sammen på forskellige måder

Altså det starter faktisk, da jeg starter i børnehaven her i [forstad], hvor **jeg får en håndfuld drengevenner, som følger mig igennem børnehaven, og de starter så også på samme folkeskole som mig,** Birkeskolen lige ovre på den anden side her. Og så er det ligesom min drengegruppe de første år der, og **så møder jeg nogen nye mennesker, og så kører de gamle venner ligesom med over i den nye gruppe,** så bliver det sådan en pærevælling af alle mulige nye mennesker. Jeg går i den samme folkeskole fra nulte til niende. Og det er ligesom de samme venner, der lidt kører lidt ud og lidt ind. Så starter jeg en fritidsaktivitet, som gør, at jeg får nogen venner uden for lokalområdet. Der får jeg en håndfuld venner der, som stadigvæk er nogle af mine bedste venner. Men det er ligesom lidt en parallel-verden. De kender ikke mine venner herude, så det er ligesom et afbræk fra lokallivet. Men så starter jeg her direkte på [det lokale gymnasium]. **Altså her i byen har vi et ret tæt fællesskab med skolerne, de fire, som ligger i byen, og vi startede ligesom med at feste sammen i ottende-niende klasse. Det vil sige, da jeg starter her [på gymnasiet], så har jeg et kæmpe fællesskab, altså med... hundreder af mennesker fra alle skolerne.** Så der blev det ret naturligt, at jeg startede med også at kende en masse. Og så startede man i sin stamklasse efter tre måneder, og der kom hele den der gamle gruppe fra det der ottende-niende bare ind i. Så der startede jeg bare med ti, elleve, jeg kendte rigtig godt og så ligesom hele det fællesskab, jeg er i nu. Vi er sådan en stor drengegruppe, og så er der nogen piger, der er med, som jeg også kendte førhen, fra de gamle fællesskaber der fra folkeskolen. Så det er egentlig dem, jeg går med, **og så kender jeg mange på tværs på grund af det der fællesskab fra skolerne i lokalområdet. Og så lærer man jo en masse nye at kende, som også er en del af fællesskabet nu. Så det er lidt der, jeg står lige nu.**
 (Oliver 17 år)

Jeg har bare sådan generelt ikke haft nogen sådan faste at gå til, det har virkelig skiftet meget. Altså i de helt små klasser, der var det vel fint nok. **Men, du ved, sådan i midten af folkeskoletiden, der blev jeg også sådan lidt mobbet og holdt udenfor og sådan noget,** og så i syvende klasse, der fik vi blandet klasser, og der kom jeg faktisk ind i en rigtigt god klasse. Men **det var godt nok først i hvert fald i niende klasse, at jeg sådan for alvor faktisk begyndte at føle mig velkommen med de der piger fra klassen sådan.**

Interviewer: Du har ikke talt så meget om din efterskole, men det har du måske bare lagt bag dig?

Neej, jeg taler ikke rigtig med folk derfra længere. **Jeg tror bare ikke, jeg havde et så særligt godt efterskoleår. Så jeg snakker ikke med så mange derfra. Jeg var bare rigtigt meget alene ... sådan det. Jeg startede ud med at have sådan en fin vennegruppe-agtig,** som jeg var glad for, ret meget glad for, og så begyndte nogle at snakke mere med nogle andre, og **så begyndte nogle andre at snakke med nogle andre,** og så ... de to grupper snakkede så ikke så meget sammen, **og så ... står man der og er sådan okay ... der var ikke noget for mig (griner),** og så endte jeg med at stå rigtigt meget alene, og så var jeg bare ikke rigtig placeret nogen steder. Jeg var ikke rigtig ... sammen med nogle, så jeg var rigtigt meget alene.

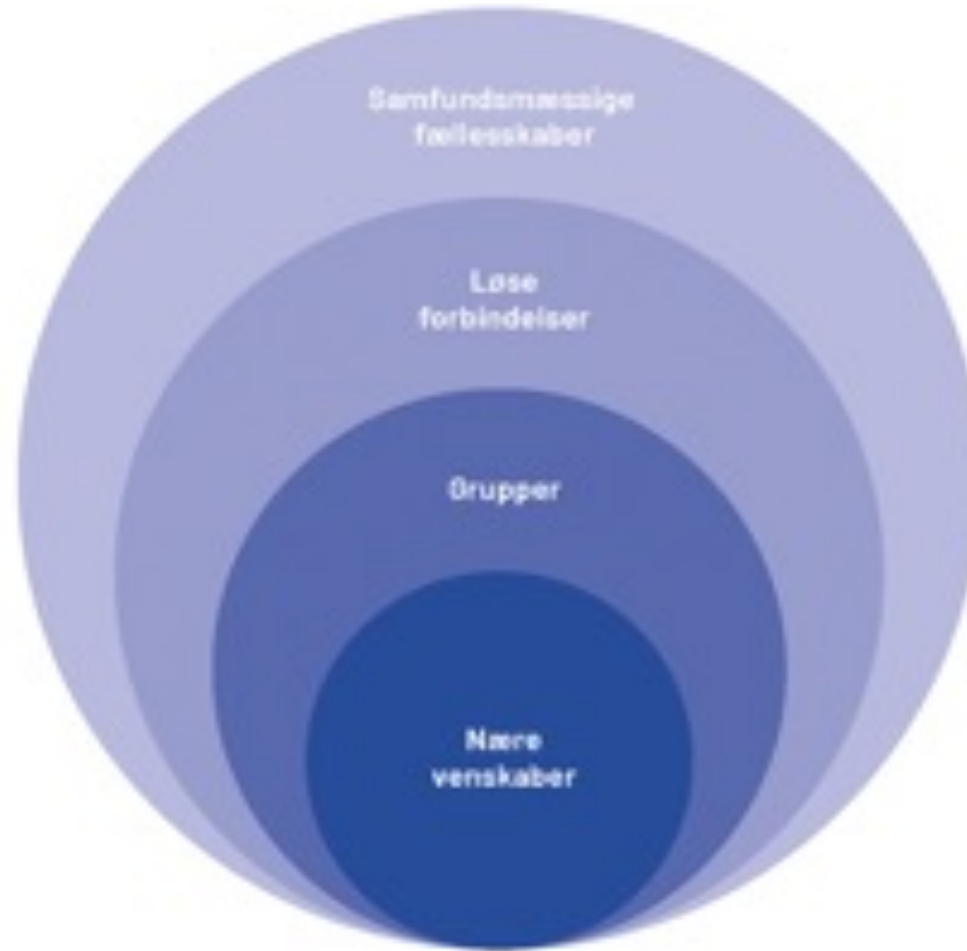
Så nu her valgte jeg bare, okay, nu har jeg muligheden for at komme væk fra dem, jeg var omkring før, så tager jeg det valg [en uddannelse] og kommer ind til København, ind til byen, væk fra der, hvor jeg er vokset op-agtigt. Ny start, ikke?

(Isabel, 18 år)

Opsamlende pointer

- Vær skarp på, at fællesskaber er mange forskellige ting
- Man kan have et godt ungdomsliv uden fællesskaber på alle niveauer
- Samfundsmæssige fællesskaber skaber ulige muligheder
- Løse forbindelser skaber generelt accelerationspres
- Grupper er svært for rigtig mange
- Nære venskaber skaber længsel

- Et ungdomsliv med mange overgange
- Arbejdskrævende at vedligeholde og skabe nye fællesskaber
- Ulige muligheder for unge, som præges af fællesskabshistorikker

Opmærksomhedspunkter

- Brug fællesskabsformerne til at afmontere forestillinger om, at man skal have mange fællesskaber på alle niveauer
- Stil skarpt på grupperne, hvor hovedparten af den sociale mistrivsel manifesterer sig
- Professionel facilitering er afgørende for dem, der har det svært
- Tilgængelige og rummelige fællesskaber i overgangene er et vigtigt fokus

